

бележи колебание в общото движение. Друг път ще я сеят отделните родове, народи или индивиди, ако проче ни затрупат тяхния път. В първия случай ние имаме истинско — више зло. И само то е зло. А в втория случай ние имаме зло за отеелни родове или създания. В първия случай имаме елементи от търсената вища етика, а в втория такива от волска, конска . . . и човешка етика.

И тий више добро и зло се сеща всеки, когато живее в служене или вижда служене на великия животен смисл. Нерило на това зло и добро е щастието или нащастието, които може да изпитва твореца като наблюдава и командва живота. Това щастие нередко се разлива по земята и храни с усмивка живота. Дали това не е онай мана, за която ни говори библията?

В същност добро и зло се сливат в последна полезност — в постигане смисъла живота. Злото е толкова зло, колко е зло за хвърченето съпротивлението на въздуха. Но както без него е невъзможно да се хвърка, така и без више зло, живота не би постигнал своите цели. Без Дявола и Бог не би изпитал вишето благо на живота. Един без друг те са излишни в нашето съзнание. Наистина, какво ли би направил Бог, ако Дявола не му създаваше работа? Какво ли би подбуждало Дявола към пакости, ако те не бяха забранени от Бога? Каква ли стойност биха имало доброто и злото едно без друго? Доброто и злото са трептението на животния звук, който без последното би бил приспивателен като монотен звън, като приспивателна песен. Без вишето зло дали не би склоних на веки очи живота — да ли бихте били живи? Най-малкото щяхме да бъдем глупави като еднаквостта на безбрежна пустиня.

Служете на родовата си вечност и вие ще получите вишето благо! Така живота ще ви се представи ни като зло ни като добро, а като борба за постигненеговия смисл.

5 „Борбата е по стара от света и неговия човешки творец. Човешкия Бог тя сътвори от мъглите на страхът и зарите на упованието, а света (гия хубави растения и животни, които шарят земята, кръстосят нейните поля, престрелват нейните въздушни и водни простори — с всичките им листа и крила, цветя и шарки, тъжни и бодили, кори и черупки, смоли и отрови, зъби и клюнове — всичко това, що тръпка и плава, що чопли и троши, що къса и разкъсва, що пълзи и бяга, що убива и троши) — всичко това пак борбата сътвори с двете си ръце: страхът и смелостта.